

Tartalom

Bevezetés	12
1. fejezet: Kuruzslók, sámánok, nyelvészkedők – és nyelvészek ..	16
Mire jó a nyelvészet?	16
A homogenitás dogmája	18
A heterogenitás tisztelete	21
Leírás – nem előírás	25
Nyelvművelő Akadémia?.....	29
Tudomány – nem illetan	33
Nyelvi mítoszok és népi nyelvészek.....	35
2. fejezet: Határtalan nyelv	41
Egyáltalán: mi a nyelv?	43
Tanuljunk meg felejtteni	47
A nyelvjárások	50
Édes anyanyelv és édesanya-nyelv	57
3. fejezet: Start a negyedikről	66
Hol a cipőosztály?	67
Mi az a kvantitatív szociolingvisztika?	71
Nemlétező szociolektusok és létező változók	72
4. fejezet: Az ember maga a stílus.....	79
Hogy kell udvariasnak lenni?	81
A karónyeléstől a rongylábságig	86
Mondhatta volna szebben, kis lovag?.....	88

6 Tartalom:

Minek nevezzek – vagy nevezzem?	91
Tartományok és szóhullák.....	94
5. fejezet: Kettő az egyben	97
Újkori görög tragédia	98
Mi az a diglosszia?	103
Ami nem diglosszia	107
6. fejezet: A változatosság laboratóriuma.....	112
Ki kétnyelvű?.....	115
Interferencia? Kölcsönzés?.....	118
Szavakon túl, nyelvcséren innen.....	126
7. fejezet: Nyelvészeti hungarikumok nyugatról és keletről.....	134
Mi a nyelvcsere?	135
Nyelvcsere a nyugati végeken	138
Nyelvcsere a keleti végeken.....	143
Az anyanyelv nyomai a nyelvcsere után.....	155
8. fejezet: Egzotikum rulez	159
Jamaicai beszéd	161
Lingua franca nyelvek	163
Pidzsin nyelvek – és pidzsinnek nevezett kreolok	165
A bioprogram-hipotézis	170
Pidzsin–kreol-életciklus, posztkreol kontinuum	174
A kreol nem pidzsin – és nem is volt az	178
9. fejezet: Ahány ember, annyi nyelv	181
Idiolektus idiolektus hátán.....	181
Kiküszöbölhetetlen változatosság	184

Miért jó a hálózatos működés?	186
A hálózatos elme hálózatos nyelve	189
Prototípus és családi hasonlóság	194
Hogyan értjük meg egymást?	198
10. fejezet: Szólok, s ez megmondja, ki vagyok	201
Kányádi és a suksükölés	201
Mitől nem privát a nyelv?	203
Nyelv és identitásjelzés	206
Sztereotípiá, marker, indikátor.....	211
Nyílt és rejtett presztízs	212
Mindennapi kötelékeink	215
Menők, balhésok és ügyintézők.....	219
Kódváltás, kódváltogatás.....	222
Újra az identitás	226
11. fejezet: Természeténél fogva folyamatos átalakulás.....	230
MV és a nyelvészeti világhír.....	231
A világítótorony diftongusai	232
A saussure-iánus zátony.....	234
Kettős beágyazottság és aktuáció.....	237
Evolúciós nyelvészetek.....	238
Látszólagos és valóságos idő.....	245
S-vonal, fölismert és rejtett változás	248
„Természetes” változások.....	251
Miért nem egyformák a nyelvek?	255
Egyszerűsödés, komplikálódás, koinéizáció	258
Folyamatos átalakulás	262

12. fejezet: Tüzek és vizek	265
Nyelv és gondolkodás	266
Ikonikus, indexikus, szimbolikus.....	270
Jelentések és viszonyok.....	272
A nagy triász	273
Nyelvi relativizmus	275
Hány színű a szivárvány?	277
Kevés az eszkimó, sok a hónév	280
Nekem jobbra, neked keletre	283
A magyar észjárás.....	287
Metaforák mindenfelé	296
Íme az ember.....	299
Fog-almaink.....	301
13. fejezet: A nyelv ereje.....	304
Politikai csőracsavar	305
Semmi nincs szó szerint.....	308
Ami a sorok között van	310
Miről beszélünk?	314
Mindennapi sémáink	320
Bekeretezve.....	323
Nyelv és hatalom.....	326
Lehet-e a nyelv szexista?	329
Pízsiség: egyenlőségteremtés vagy tabugyártás?	339
14. fejezet: Nyelvmérnökösödés, nyelvjogászkodás	344
Nyelvmérnökség	345
Akadémiai nyelvészkedés	350
Politikusi nyelvészkedés.....	352
Minek nevezzelek?	356
Nyelvpolitizálás	360

Nyelvművelés – nyelvtervezés?	366
Nyelvi (emberi) jogok	368
A norvég csoda	374
Nyelvpiaci árfolyamok	378
Veszélyben van-e a magyar nyelv?	385
15. fejezet: Intézményes nyelvirtás	388
Mi az a nyelv művelés?	389
Mi a „nyelv helyességi hiba”?	392
A diszkriminálógépezet	398
Hányan tudnak magyarul?	407
Miért kell javítani?	409
Terepruhában	412
A politika szolgálólánya	413
Stockholm-szindróma	417
A nyelvjárások tömeggyilkosa	419
Az előíró szemlélet beágyazottsága.....	422
És mégis van remény... ..	430
Fogalomtár.....	433
Ki kicsoda? Mi micsoda?	448
Fölhasznált alapirodalom	471

